

אין ברירה: יש רגעים בהם ישראל חייבת להתעמת עם ארה"ב

31.03.2024 | ד"ר עדי שורץ written by

דרישת מועצת הביטחון של האו"ם להפסקת אש מיידית במלחמה בעזה, שהתקבלה מבלי שארה"ב הפעילה את זכות הווטו שלה, היא התפתחות שלילית ביותר מבחינת ישראל. זו הפעם הראשונה שישראל נדרשת לעצור את המלחמה בלי תנאי ובלי שהיא מקבלת דבר בתמורה. עד עכשיו התנהלו שיחות על הפסקות אש במסגרת עסקה שבה חמאס ייתן דבר-מה בתמורה; כעת, זו הפעם הראשונה שהדרישה להפסקת אש מוצגת בנפרד מהדרישה לשחרור החטופים שבידי חמאס. מכיוון שחמאס ממילא אינו מחויב להחלטות המתקבלות בפורומים בינלאומיים ואינו נשמע להן, ההחלטה למעשה מתייחסת אך ורק לישראל.

ייתכנו כמה הסברים להחלטה האמריקנית להימנע מהטלת וטו. אחד מהם הוא הצורך הפנימי של ממשל ביידן לשאת חן בעיני מצביעים מהקצה השמאלי של המפה או בעיני מצביעים ממוצא ערבי במדינות מתנדדות כמו מישין, שאינם שבעי רצון ממדיניות ארה"ב במלחמה. כמעט בכל סקר הציבור האמריקני מבטא תמיכה רחבה מאוד בישראל, אך באוכלוסיות מפתח מסוימות, כגון צעירים ומצביעים מוסלמים במדינות מתנדדות, ביידן אכן נפגע בגלל תמיכתו עד עתה בישראל.

הסבר אפשרי נוסף הוא הפער האסטרטגי בהשקפת העולם בין ישראל לארה"ב בכל הנוגע למזרח התיכון. ארה"ב רואה את אויבותיה על מפת העולם בעיקר ברוסיה ובסין. בנאומו האחרון לאומה ציין ג'ו ביידן כי האיום על הדמוקרטיה האמריקנית הוא החמור ביותר מאז נשא פרנקלין ד' רוזוולט את נאומו לאומה בשנת 1942, אך כמעט לא הזכיר את איראן בנאום. המסקנה היא שלדעת ביידן איראן אינה מאיימת על ארה"ב.

במסגרת סדר העדיפויות העולמי של ארה"ב, המזרח התיכון, ובתוכו התפקיד השלילי שממלאת איראן, פשוט אינם חשובים כל כך כמו שהם חשובים לישראל. בשל כך, ובאופן עקבי, ארה"ב מנסה להגיע להבנות עם איראן ונמנעת מעימות עמה. ארה"ב מנסה להכיל את תפקידה השלילי של איראן באמצעים שונים. מאז 7 באוקטובר התפרסמו ידיעות שונות על משא ומתן ישיר ועקיף בין וושינגטון לטהרן בדבר הפסקת המתקפות של החות'ים בים האדום, כמו גם הפסקת המתקפות של המיליציות הפרו-שיעיות בעיראק על מטרות אמריקניות. במסגרת זו, ארה"ב אינה מחויבת לחיסולו של חמאס באותה מידה שישראל מחויבת.

הסבר אפשרי נוסף קשור לכך שבהחלטת מועצת הביטחון נאמר במפורש כי הפסקת האש קשורה לחודש רמדאן. בכירים אמריקנים שביקרו בסעודיה ובממלכות נוספות במזרח התיכון התרשמו כי האווירה ברחוב הערבי קשה מאוד. ההסתה הקשה שמופצת ברשתות החברתיות

ובאל-ג'זירה מקשה מאוד על מה שמכונה "הציר הסוני המתון". ייתכן כי בבתי המלוכה המקורבים לווינגטון חוששים כי העניינים עלולים לצאת משליטה, ולפיכך וושינגטון מבקשת להפעיל לחץ על ישראל כדי לשמור על בעלות בריתה האחרות באזור מפני מהומות פנימיות.

ייתכן גם שכל ההסברים האלה משמשים בערבוביה. מכל מקום, חשוב לשים לב כי ההחלטה שעברה במועצת הביטחון לא הייתה החלטה אמריקנית. רק לפני כמה ימים הביאה ארה"ב להצבעה החלטה שהיה ברור מראש כי תיכשל, ואכן רוסיה וסין הטילו עליה וטו. זו עדיין אינה עמדתה הרשמית של ממשלת ארה"ב, שכן השגרירה האמריקנית נמנעה ולא הצביעה בעד. הממשל מאותת באופן ברור על חוסר שביעות רצונו מהדרך שבה ממשלת ישראל מנהלת כעת את המלחמה, אך זו עדיין לא שבירת כלים. גם הדוברים האמריקנים מיהרו לציין כי אין כאן שינוי מדיניות. לממשל יש עוד כמה מדרגות שהוא יכול לעלות. למשל, להגיש הצעה משלו ברוח זו למועצת הביטחון, ולהצביע בעדה. אפשרות נוספת היא להפסיק לספק חימושים נדרשים לישראל או להתנות את שליחתם בפעולות מסוימות.

בפני ישראל עומדות כעת שתי אפשרויות עיקריות: להישמע למועצת הביטחון ולנצור את האש בשבועיים הנותרים של חודש רמדאן, או לדחות את הדרישה ולהמשיך בתוכניות המלחמה. שתי האפשרויות טומנות בחובן סכנות. קבלת הדרישה של מועצת הביטחון תשדר מסר שלילי מאוד כלפי חמאס והמזרח התיכון כולו. היא תראה שאפילו אחרי אירוע שואתי-כמעט של 7 באוקטובר, ישראל מוכנה לעצור את המלחמה ולו לזמן קצר, בלי לקבל דבר בתמורה. היא תציג את ישראל כנמר של נייר, אחרי שהרתעתה כבר ספגה מכה ניצחת בשמחת תורה.

החלטה ישראלית לעצור את הלחימה עלולה להביא להקשחת עמדות מצד חמאס בנוגע לחטופים, ולתת לו זמן יקר להתארגנות ולהצטיידות. החלטה כזו גם תהיה תקדים לכל לחימה עתידית של ישראל, מול שחקנים אחרים. כעניין של עיקרון, אין שום סיבה שצד חזק במלחמה יסכים להפסקות אש בלי קבלת בתמורה. זו אמורה להיות ההעדפה של הצד החלש. מנגד, גם בדחייה ישראלית של דרישת מועצת הביטחון יש סכנות. אפשר יהיה לומר כי ישראל מנהלת את המלחמה בניגוד לדרישת מועצת הביטחון, והמתקפה על ישראל בדעת הקהל העולמית רק תגבר.

ואולם, לדחייה של דרישת מועצת הביטחון יש גם יתרונות. ישראל תשדר בכך שהיא מעמידה את ביטחונה מעל הכול. אויביה ידעו כי ישראל מוכנה ללכת לבד ולהמשיך להילחם, משום שהיא מבינה את הסכנות הכרוכות בפעולה אחרת. ראוי לזכור כי בפעם הקודמת שבה ישראל נאבקה על עמדתה מול ממשל אמריקני לעומתי, בזמן ממשל אובמה, הביא הדבר בהמשך לחתימה על הסכמי אברהם. מדינות המפרץ ראו בישראל מדינה חזקה ועצמאית שאינה חוששת להתעמת אפילו עם המעצמה החזקה בתבל, כאשר היא סבורה שהאינטרסים שלה מחייבים זאת.

בזירה הבינלאומית בכלל, ובמזרח התיכון בפרט, עוצמה היא המרכיב החשוב ביותר בביטחון הלאומי ² בוודאי לטווח הארוך. החלטה ישראלית להציב את האינטרסים שלה מעל הכול ולא

להיענות לדרישת מועצת הביטחון, עשויה להביא לה תמיכה גדולה הרבה יותר משנדמה, גם אם היא לא תובע בפומבי. החלטה כזו עשויה גם לעזור לטווח הארוך מול אויבים כמו חיזבאללה. בנוסף, ככל שישראל תפגין נחישות רבה יותר, האמריקנים ושאר השחקנים בזירה הבינלאומית יבינו כי ישראל נחושה ודבר לא יזיז אותה. דווקא ההססנות מגבירה את הלחץ, משום שהיא נוטעת בצד השני תחושה שאפשר להשפיע על ישראל באמצעות עוד ועוד לחץ.

למרות הדברים האלה, עדיין מומלץ מאוד להגיע להבנות עם הממשל האמריקני עד כמה שאפשר. ישראל אינה צריכה להיות זאת ששוברת את הכלים. גם אירוע סמלי כמו ביטול שיגורם של הנגבי ודרמר לארה"ב אינו מונע את המשך השיג והשיח בצינורות אחרים. קשה מאוד לראות את ארה"ב נוקטת צעדים דרסטיים נגד ישראל בשנת בחירות, מהסיבה הפשוטה שרוב הציבור האמריקני תומך בישראל. פוליטית, זהו צעד מסוכן מאוד מבחינת הממשל שם. כל האמור כאן תלוי מאוד ביכולתה של ישראל להמשיך להילחם גם נוכח הפסקה זמנית או איום של פגיעה בכלכלת החימושים.

ישנם רגעים שבהם ישראל צריכה להתעמת עם ארה"ב כעניין של אין ברירה. פעולה ברפיח וחיסול מוחלט של חמאס הם רגע כזה. ישראל אינה יכולה בשום אופן להימנע מכניסה לרפיח ומחיסול חמאס. אחרי 7 באוקטובר, השארת חמאס על כנו משולה למעשה התאבדות. דוד בן-גוריון אמר בשנת 1948 לשגריר ארה"ב בישראל כי ייתכן שישראל תפסיד במערכה, אבל היא אינה מסכימה להתאבד. הוא אמר זאת כאשר ישראל הייתה מדינה חלשה. כך צריך לעשות גם כיום, כאשר ישראל חזקה הרבה יותר. את חמאס צריך להכריע, וזהו ציווי קיומי.

התפרסם במקור ראשון, בתאריך 31.3.2024.